

OSNOVNI STATISTIČKI POJMOVI

Statistika je skup metoda za uređivanje, analiziranje i grafičko prikazivanje *podataka*.

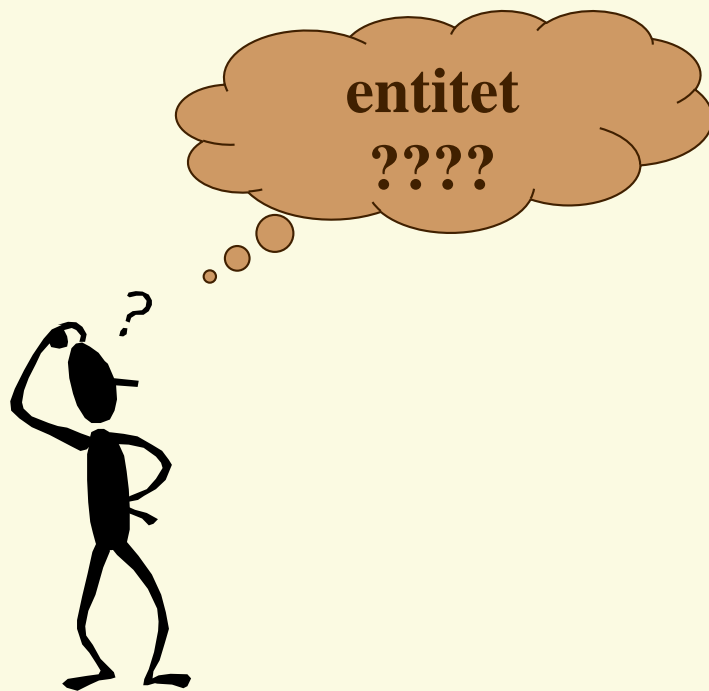
OSNOVNI STATISTIČKI POJMOVI

Podatak je kvantitativna ili kvalitativna vrijednost kojom je opisano određeno obilježje (svojstvo) nekog *entiteta*.

OSNOVNI STATISTIČKI POJMOVI

Entitet je jedinka nekog skupa osoba, objekata, stvari, pojava, procesa i sl. koja je opisana određenim *obilježjima* ili *varijablama*.

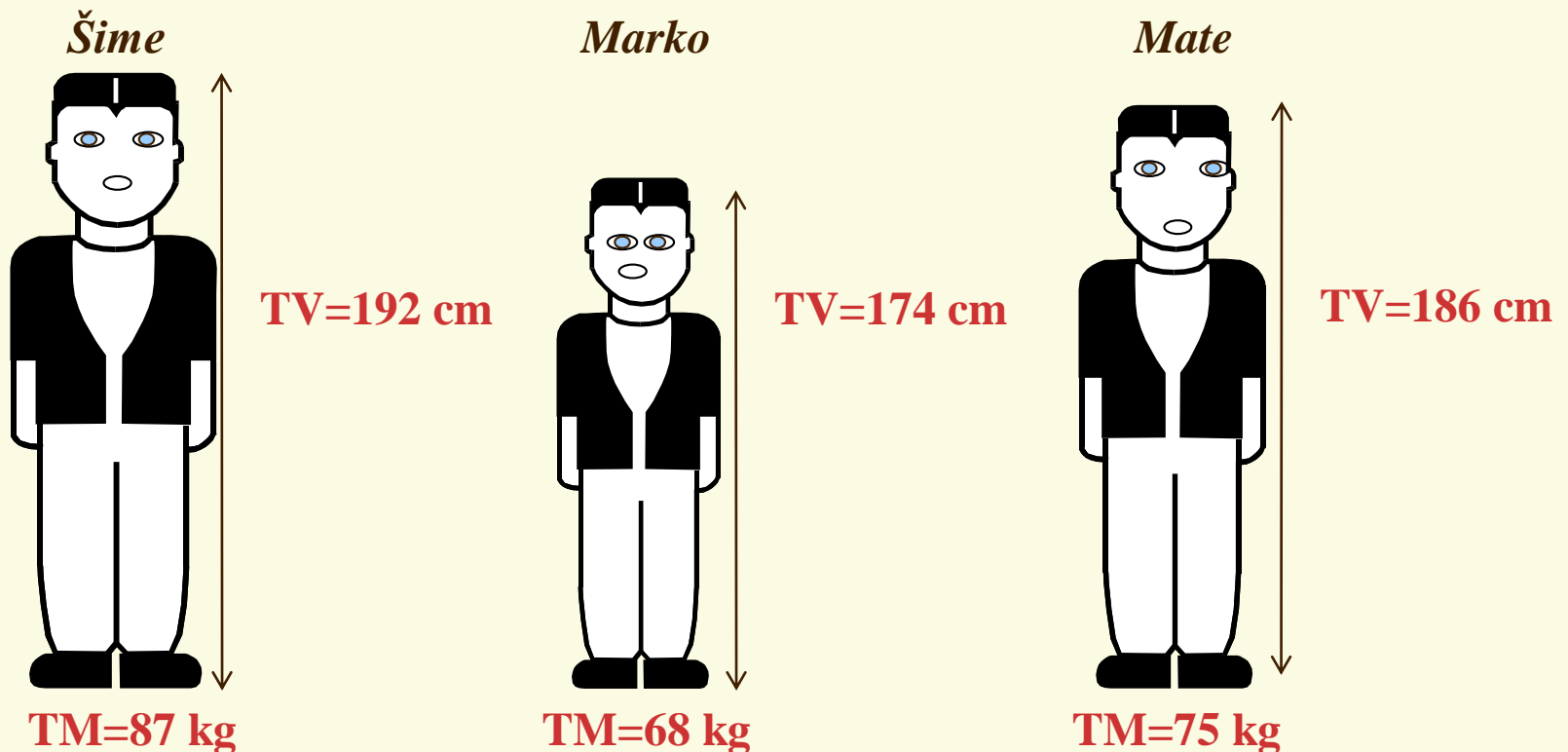
OSNOVNI STATISTIČKI POJMOVI

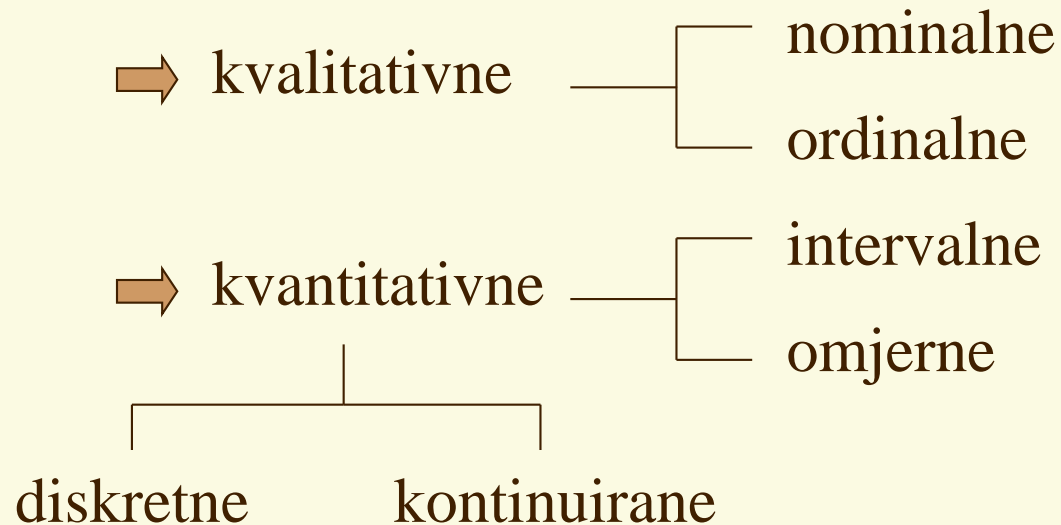
OSNOVNI STATISTIČKI POJMOVI

Varijabla je svojstvo, obilježje, osobina, sposobnost, znanje, itd. po kojem se entiteti međusobno razlikuju.

OSNOVNI STATISTIČKI POJMOVI

Vrste varijabli

OSNOVNI STATISTIČKI POJMOVI

Populacija entiteta (P) je skup svih entiteta čija su obilježja predmet statističke analize (naziva se također i *statistički skup* odnosno *univerzum entiteta*).

Populacija entiteta može biti beskonačan

$$P = \{e_i; i = 1, 2, \dots\}$$

ili konačan

$$P = \{e_i; i = 1, 2, \dots, N\}$$

skup entiteta (e_i) .

OSNOVNI STATISTIČKI POJMOVI

Uzorak entiteta (E) je podskup entiteta izabran iz populacije u skladu s nekim pravilom, a s ciljem da je što bolje reprezentira.

$$E = \{e_i; i = 1, 2, \dots, n\}, n < N$$

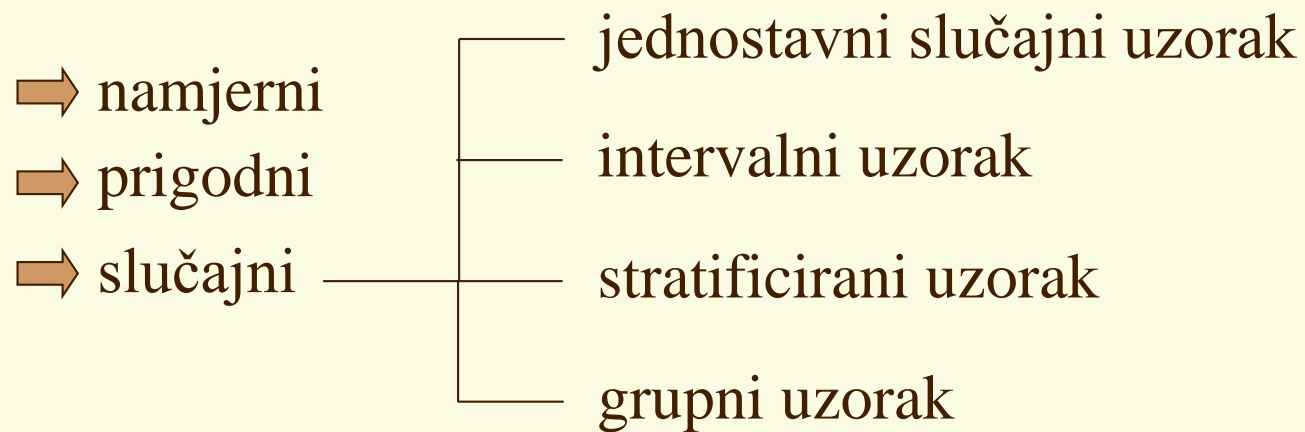
gdje je

- ➔ n - broj entiteta u uzorku (*efektiv* ili *opseg uzorka*)
- ➔ N - broj entiteta u populaciji

OSNOVNI STATISTIČKI POJMOVI

Vrste uzoraka entiteta

OSNOVNI STATISTIČKI POJMOVI

Populacija ili univerzum varijabli $W = \{w_j ; j = 1, 2, \dots\}$ predstavlja skup svih mogućih varijabli kojima se može opisati stanje nekog entiteta.

Uzorak varijabli je podskup varijabli $V = \{v_j ; j = 1, 2, \dots, m\}$ izabran na temelju neke teorije iz populacije varijabli.

Matrica podataka je skup podataka dobivenih opisom skupa entiteta $E = \{e_i ; i = 1, \dots, n\}$ nekim skupom varijabli $V = \{v_j ; j = 1, \dots, m\}$ smještenih tako da svaki redak sadrži podatke kojima je pojedini entitet e_i opisan s m varijabli, dok svaki stupac sadrži podatke n entiteta u pojedinoj varijabli v_j .

OSNOVNI STATISTIČKI POJMOVI

Matrica podataka

	Spol	TV	TM
Šime	m	192	87
Marko	m	174	68
Mate	m	186	75

MICROSOFT EXCEL

Pokretanje programa

start → All Programs → Microsoft Office → Microsoft Excel

Kreiranje matrice podataka

Nova matrica se kreira odabirom opcije *New...* u padajućem izborniku *File*.

Odabir polja u matrici

Polje je moguće odabrati lijevom tipkom miša ili upisom oznake polja (npr. A22) u traku *namebox* što je potrebno potvrditi tipkom *Enter*.

Zadatak - Kreirajte novu matricu! Odaberite polje u trećem stupcu i sedamdeset prvom retku!

MICROSOFT EXCEL

Unos podataka

Podaci se unose putem tipkovnice pri čemu je moguće iskoristiti opcije *Copy* i *Paste* ili hvataljku (←) za kopiranje sadržaja označenog polja u susjedna polja.

Zadatak - Kreirajte sljedeću matricu:

ISPITANIK	SPOL	TV	TM
Šime	m	192	87
Marko	m	174	68
Mate	m	186	75

MICROSOFT EXCEL

Formatiranje polja

Dijaloški okvir za formatiranje polja pokreće se odabirom opcije *Cells...* padajućeg izbornika *Format*. Može se odabrati tip podataka (*Number*), vršiti poravnavanje (*Alignment*) te izvršiti odabir obilježja fonta (*Font*), rubova polja (*Borders*) i pozadine polja (*Patterns*).

Zadatak - Na sljedeći način podesite obilježja matrice:

ISPITANIK	SPOL	TV	TM
Šime	m	192,00	87,0
Marko	m	174,00	68,0
Mate	m	186,00	75,0

MICROSOFT EXCEL

Unos formula

Formule za izračunavanje vrijednosti označenog polja se unose u traku *fx* (npr. $=C1/B1$). U svrhu kopiranja formula iz polja u polje (opcije *Copy* i *Paste*) moguće je koristiti relativne (npr. A22), apsolutne ($\$A\$2$) ili kombinirane adrese ($\$A2$), zavisno o potrebi.

Zadatak - Izračunajte omjer visine i mase tijela za sve ispitanike! Iskoristi traku *fx* i kopiranje formule!

Zadatak - Izračunajte razliku Šimine visine i visina ostalih ispitanika! Iskoristite traku *fx* i kopiranje formule!

MICROSOFT EXCEL

Upravljanje listovima

Kontekstni izbornik za upravljanje listovima pokreće se desnim klikom miša na ime lista. Moguće je umetnuti novi list (*Insert...*), izbrisati ga (*Delete*), preimenovati (*Rename*), premjestiti ili kopirati (*Move or Copy...*) te označiti bojom (*Tab Color...*).

Zadatak - List s prethodno kreiranom matricom nazovite «KM», označite ga žutom bojom i iskopirajte! Preostala dva lista izbrišite!

STATISTICA

Pokretanje programa

start → *All Programs* → *STATISTICA 7* → *STATISTICA*

Kreiranje matrice podataka

Nova matrica se kreira odabirom opcije *New...* u padajućem izborniku *File*. U dijaloškom okviru “*Create New Document*” potrebno je odrediti broj stupaca, tj. varijabli (*Number of variables*) i broj redaka, tj. entiteta (*Number of cases*).

Zadatak - Kreirajte novu matricu s tri retka i tri stupca!

STATISTICA

Unos podataka

Podaci se unose putem tipkovnice pri čemu je moguće iskoristiti opcije *Copy* i *Paste* ili hvataljku (←) za kopiranje sadržaja označenog polja u susjedna polja.

Zadatak - Kreirajte sljedeću matricu:

	Var1	Var2	Var3
1	m	192	87
2	m	174	68
3	m	186	75

STATISTICA

Unos imena entiteta

Unos imena entiteta pokreće se dvostrukim klikom lijeve tipke miša na redni broj entiteta, tj. retka u matrici.

Unos imena varijabli

Dijaloški okvir za formatiranje varijabli se pokreće dvostrukim klikom lijeve tipke miša na redni broj varijable tj. stupca u matrici. Moguće je unijeti ime varijable (*Name*), odrediti format prikaza npr. broj ili postotak (*Display format*), broj decimalnih mjesta (*Decimal places*) te opis ili *Spreadsheet* formulu za izračunavanje varijable (*Long name*).

Zadatak - Unesite imena entiteta (1. Šime, 2. Marko, 3. Mate) i varijabli (1. Spol, 2. TV, 3. TM)!

STATISTICA

Upravljanje varijablama i entitetima

Odabirom podizbornika *Variables* padajućeg izbornika *Data* moguće je umetnuti (*Add...*), premjestiti (*Move...*), kopirati (*Copy...*) ili izbrisati (*Delete...*) varijable. Istovjetne opcije za entitete nalaze se u podizborniku *Cases*.

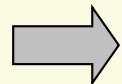
Unos Spreadsheet formule

Unos *Spreadsheet* formule vrši se u traci *Long name* dijaloškog okvira za formatiranje varijabli.

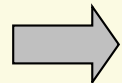
Zadatak - Umetnite novu varijablu i nazovite je BMI te je izračunajte putem *Spreadsheet* formule: $=TM/(TV/100)**2$!

OSNOVNI STATISTIČKI POJMOVI

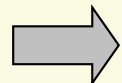
Literatura za pripremanje kolokvija

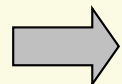
Dizdar, D. (2006). *Kvantitativne metode*. Zagreb: Kineziološki fakultet, str. 39-49.

Petz, B. (2002). *Osnovne statističke metode za nematematičare*. Jastrebarsko: Naklada Slap, str. 9-19, 111, 279-286, 297-298.

Mejovšek, M. (2003). *Uvod u metode znanstvenog istraživanja u društvenim i humanističkim znanostima*. Jastrebarsko: Naklada Slap, str. 36-41, 97-101.

Langer, M. (2004). *Brzi vizualni vodič Microsoft Excel 2003 za Windows*. Zagreb: Miš, str. 1-74, 105-129.